

Motion till riksdagen

1989/90:So226

av Carl Bildt m.fl. (m)

Åtgärder mot alkohol- och drogmissbruket

Innehåll

1. Sammanfattning	7
2. Inledning	7
3. Missbrukets sociala konsekvenser	8
4. Alkoholpolitiken	8
5. Förebyggande åtgärder	9
5.1 Stärk familjen	9
5.2 Skolans ansvar	9
5.3 Information	10
5.4 Förändrad LVU-lag	10
6. Åtgärder på kort sikt	11
6.1 Prisinstrumentet	11
6.2 Övergång till alkoholsvaga drycker	11
7. Vård av alkoholmissbrukare	7
8. Narkotikapolitiken	13
9. Preventiva åtgärder	14
10. Åtgärder mot narkotikamissbruket	14
11. Hjälp och stöd åt missbrukare	15
12. Stöd åt enskilda initiativ	15
13. Internationellt samarbete	16
14. Hemställen	16

1. Sammanfattning

Att på olika sätt minska alkohol- och drogmissbruk är en viktig politisk uppgift. Det är frågan om arbete på flera nivåer och med flera olika utgångspunkter.

I motionen föreslår vi en lång rad åtgärder, vars mål är att minska alkoholkonsumtionen för att uppnå Världshälsoorganisationens (WHO) mål om en minskning av konsumtionen med 25 procent fram till år 2000. Vårt huvudsyfte är dock att minska de grava alkoholskadorna.

Bl.a. framförs krav på en konsekventare alkoholbeskattning och regelbundna prisjusteringar. Dessutom föreslår vi en komplettering av lagen om vård av unga (LVU) och åtgärder för att stärka familjen och skolan.

När det gäller behandling och vård av alkohol- och narkotikamissbrukare föreslår vi bl.a. en ny lag om vård av missbrukare (LVM) och uppmärksammar de frivilliga organisationernas viktiga betydelse för rehabiliteringen av missbrukare.

På narkotikaområdet uppmärksammar vi bl.a. de nya "designade drogerna" och de speciella krav på agerande som dessa medför. Det är viktigt att ansvariga myndigheter ligger steget före narkotikahandlare och missbrukare.

Slutligen föreslår vi att Sverige skall ta initiativ till ökade internationella insatser för att komma till rätta med främst narkotikahandeln.

2. Inledning

Ett av vår tids största sociala gissel är alkohol- och drogmissbruket. Missbruk av alkohol och narkotika har under ett flertal år ökat på ett ytterst oroväckande sätt. Inte minst gäller det narkotikamissbruket som, trots omfattande opinions- och upplysningsarbete, fortsätter att växa i omfattning.

Den förödande och snabba spridningen av HIV bland narkotikamissbrukare gör missbruket än allvarligare. Även bruket och missbruket av alkohol har stor betydelse för smittspridningen, något som hittills inte tillräckligt tydligt framhållits.

Det paradoxala i sammanhanget är dock att ansvariga myndigheter inte har någon exakt kunskap om hur stora problemen egentligen är. Det man vet är missbrukets medicinska skador och omfattande kostnader. Siffror på mellan 50 och 100 miljarder kronor per år brukar nämnas. Men även här är osäkerheten i beräkningarna stor. Det brukar också sägas att antalet missbrukare i Sverige uppgår till minst 300 000 personer, eller 3,5 procent av befolkningen. Till detta kommer en ytterligare grupp överkonsumenter av alkohol, som uppgår till ytterligare minst 300 000 personer. Av de män under 60 år som vårdas på sjukhus är ca hälften inlagda för vård beroende på alkoholrelaterade sjukdomar.

Bristen på en heltäckande kartläggning av drogmissbruket i Sverige illustreras av den nyligen publicerade undersökningen av narkotikamissbrukets utbredning. Undersökningen, som var beställd av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, visar att minst en halv miljon svenskar provat narkotika. Däremot visar inte undersökningen hur många som kontinuerligt missbrukar narkotika. I stället används fortfarande en

över tio år gammal motsvarande undersökning, som visade att det fanns mellan 10 000 och 14 000 tunga narkotikamissbrukare i Sverige 1979.

Detta försvårar bedömningen av på vilket sätt resurser och insatser bäst bör sättas in för att minska missbruket av såväl alkohol som narkotika.

3. Missbrukets sociala konsekvenser

Som tidigare nämnts beräknas antalet missbrukare i Sverige uppgå till minst 300 000 personer. Kring dessa missbrukare lever mer än en miljon människor – hustrur, män och barn – för vilka allt tal om social välfärd närmast är ett hå.

Mest allvarlig är situationen för de barn som växer upp i missbrukarmiljöer – ett förhållande som, tragiskt nog, är mer vanligt än de flesta gärna vill föreställa sig. Det finns delstudier som visar på en skrämmande omfattning av fysiskt och psykiskt lidande för dessa barn.

Det finns i sammanhanget en ytterligare dimension på detta problem, och det är de så kallade "dolda missbrukarna". De återfinns ofta i familjer där man utåt är socialt etablerade och där missbruket går att dölja bakom en fasad.

I dessa familjer är barnens situation särskilt utsatt. De känner pressen att vara lojala mot föräldrarna, samtidigt som de för en ojämn kamp gentemot kamraterna i sina försök att dölja föräldrarnas eller föräldrarnas missbruk. Eftersom de sociala konventionerna kräver att missbruket till varje pris skall döljas har dessa familjer ingen att vända sig till. Detta drabbar främst barnen. Det är därför av stor vikt att detta problem uppmärksammas.

Alkohol- och drogmissbruk har länge ansetts vara en typisk manlig företeelse. Den ökning av kvinnors missbruk som ägt och äger rum är emellertid ett växande problem som måste uppmärksammas. Åtgärder kan här ha verklig effekt, om problemen upptäcks i tid. Dessa missbrukare har ofta både arbete och intakt familj, som kan stötta och hjälpa.

Barn som växer upp i missbrukarhem drabbas inte bara av fysiska och psykiska skador. De störs också i sin emotionella utveckling. De får aldrig uppleva den så oerhört viktiga, normala, känslomässiga kopplingen och förtroendet mellan sig själva och föräldrarna som ett barn har rätt till. Dessutom vet man att dessa barn av såväl biokemiska som sociala skäl är utsatta för mycket hög risk att själva utveckla alkoholberoende. Det är därför mycket viktigt att dessa familjer ges det stöd de behöver. Vi återkommer längre fram i denna motion till behovet av en förändrad lagstiftning för att möjliggöra detta.

För att åtgärder skall vara verkningsfulla krävs först och främst ökade kunskaper om barn och ungdomar som far illa. Vi anser det därför mycket angeläget att regeringen tar initiativet till en sammanställning och värdering av de uppgifter och den information som finns på området.

4. Alkoholpolitiken

Moderata samlingspartiet delar Världshälsoorganisationens (WHO) målsättning om att alkoholkonsumtionen bör minska med 25 procent fram till år 2000.

Den svenska alkoholpolitiken har länge varit koncentrerad till den så kallade totalkonsumtionen. Målet har varit att få ner denna, utan att någon större hänsyn har tagits till det verkliga problemet: den grupp som utgör tio procent av befolkningen, men som konsumerar hela femtio procent av all den alkohol som säljs genom Systembolaget. Vi kommer aldrig till rätta med alkoholens svåra medicinska och sociala skadeverkningar om vi inte finner effektiva instrument som riktar sig till denna relativt sett lilla grupp av storkonsumenter.

Det är få som bestrider att det finns ett samband mellan totalkonsumtion och alkoholskador. Men sambandet är varken enkelt eller entydigt. Hittills har de åtgärder mot alkoholkonsumtion som vidtagits främst riktat in sig på låg- och måttlighetskonsumenterna. Även om dessa åtgärder i sig kan ge statistiska effekter ger de inte samma resultat vad gäller de svåra alkoholskadorna.

5. Förebyggande åtgärder

Den allt större medvetenheten om alkoholproblemen innebär ett gynnsamt klimat för att åstadkomma en önskvärd attitydförändring i hem, skola och arbete.

Opinionsbildning måste ses som ett av de allra viktigaste instrumenten för att minska missbruket och få fram ett ökat personligt ansvar och en vilja att föregå med gott exempel.

Att skapa ett bättre klimat för personligt ansvar och att visa att man kan umgås med alkohol med sans och måtta är mer verkningsfullt än att införa nya förbud, som lätt kan kringgås eller möts med löje eller irritation hos en bred allmänhet. Genom en avdramatisering av attityden till alkohol blir det lättare att verkningsfullt åtgärda de problem som alkoholmissbruket skapar.

5.1 Stärk familjen

Familjens roll måste stärkas. Föräldrar måste ges möjlighet och förutsättning att till sina barn förmedla den kärlek, fasthet, stöd och ledning som varje barn har rätt till, och som utvecklar barn till trygga och harmoniska människor.

Bidrag, skatter och barnomsorg måste utformas så att de underlättar, inte styr, valet mellan egen vård av barn och förvärvsarbete samt mellan olika former av barnomsorg. Genom våra förslag om bl.a. vårdnadsbidrag, avdragsrätt för styrkta barntillsynskostnader och grundavdrag för barnfamiljer ges också ensamföräldrar och andra med begränsad ekonomi möjlighet att ägna barnen tillräcklig tid och omsorg.

5.2 Skolans ansvar

En elev kan bara fungera socialt tillfredsställande om han eller hon får prestera efter sina egna förutsättningar. Många elever har svårt att "hänga med" under känsliga högstadietår, därför att de inte har tillräckliga baskunskaper eller därför att de finner undervisningen alltför teoretisk. I stället försöker

de hävda sig på annat vis, alltför ofta genom att missbruka alkohol eller narkotika. Skolan måste garantera alla elever tillräckliga baskunskaper innan de går vidare och undervisningen måste även i övrigt kunna utformas så att den kan tillgodose olika elevers skilda förutsättningar, anlag och intressen.

Många av ungdomarnas problem, som de kommer till uttryck i skolan, har sin rot i hemförhållanden. Detta får inte hindra skolan från att i samarbete med hem och socialvård försöka kompensera sådana brister. Hem, skola och socialvård måste också i samverkan bekämpa den normlöshet som tar sig uttryck i skolk, mobbning, utstötning och bristande hänsyn till andra.

5.3 Information

Saklig information om alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar är nödvändig bland såväl elever som vuxna.

Information måste i alla sammanhang utgå från konkreta kunskaper och fakta. Detta innebär att en sammanställning av de kunskaper som finns om speciellt alkoholens skadeverkningar både medicinskt och socialt måste åstadkommas.

Den information som sprids till allmänheten får inte ha karaktären av förbudsmoralitet och regleringsiver. Det har visat sig att sådan information oftast inte ger den tilltänkta effekten utan i stället får människor att stänga ute budskapet.

För att förändra attityderna till alkohol måste alkoholkonsumtionen avglorifieras. De myter som finns kring alkoholen måste slås sönder. Unga människor har ofta förebilder. Först och främst fungerar föräldrar som sådana. Men det kan också vara idrottsstjärnor eller rockmusiker. Deras agerande och uppträdande blir ofta en ledstjärna för unga människors sätt att uppträda och agera. Därför är det viktigt att denna typ av förebilder används på ett effektivt sätt i arbetet med att förändra attityderna till alkoholkonsumtion.

5.4 Förändrad LVU-lag

Barn i missbrukarhem kan, som tidigare nämnts, uppleva en alldeles speciell utsatt situation. Det är därför viktigt att dessa barn redan på ett tidigt stadium uppmärksammas och hjälps. Hjälpen bör sättas in i samarbete med familjen för att dels hjälpa föräldrarna att komma ur sitt missbruk utan att familjen splittras, dels skydda barnet från den destruktiva miljö som missbruket innebär och förhindra att de själva hamnar i en motsvarande situation.

I samband med propositionen ang vård i vissa fall av barn och ungdom (1989/90:28) föreslog vi att den gamla barnavårdslagens 26 § skulle återinföras. Denna paragraf gav de sociala myndigheterna en reell möjlighet att reagera och agera om det var klart att ett barn för illa exempelvis i ett missbrukarhem.

De åtgärder som sattes in skedde efter samråd med hela familjen enligt 26 §. Om åtgärderna inte lyckades kunde de trappas upp successivt. Arbetet från de sociala myndigheternas sida inleddes med att de i samarbete med familjen lade upp planer för åtgärder i syfte att hjälpa och stötta familjen. Det andra steget var förmaningar och varningar från nämndens sida. Gav

inte heller detta ett positivt resultat beslutade de sociala myndigheterna om föreskrifter om barnets levnadsförhållanden. Slutligen kunde nämnden begära övervakning, för att på så sätt stötta och hjälpa det utsatta barnet. I sista hand kom ett beslut om tvångsomhändertagande av barnet.

Både föräldrarna och barnet var medvetna om att åtgärderna skulle trappas upp om ingen förändring till det bättre ägde rum. Dessutom lade de sociala myndigheterna ett stort ansvar på föräldrarna, samtidigt som man visade dessa respekt. Föräldrarna visste att någon ställde krav. Önskade de behålla barnet ankom det på dem att förändra sin situation.

På detta sätt möjliggjordes att många barn klarade sig från att brytas ner såväl fysiskt som psykiskt och från att kanske själva hamna i en missbrukssituation.

I dag kommer ofta socialnämndernas agerande överraskande. Med åtgärder motsvarande barnavårdslagens 26 § skulle det vara möjligt att utnyttja denna möjlighet. Regeringen bör därför snarast förelägga riksdagen förslag med denna innebörd.

6. Åtgärder på kort sikt

Åtgärder som den stora majoritet som inte har några problem med sin alkoholkonsumtion endast uppfattar som trakasserier och som endast marginellt kan påverka den totala alkoholkonsumtionen skall självfallet inte vidtas. Det gället t.ex. förslag om höjd utskänkingsålder och slopad taxfree-försäljning.

Den alkoholpolitik som bedrivs måste också accepteras av en bred opinion.

Som ovan beskrivits är det förebyggande arbetet oerhört väsentligt. Det ger emellertid inte omedelbara resultat. Därför krävs också åtgärder på kort sikt.

6.1 Prisinstrumentet

Statistik visar en klar minskning av försäljningen efter varje skattehöjning på vin och sprit och därefter en successiv ökning fram till nästa höjning. Även om beskattningsåtgärderna alltid måste vägas mot riskerna för t.ex. ökad hembränning och smuggling bör prissättningen på vin och sprit mer aktivt användas som ett instrument för att begränsa konsumtionen. Skattejusteringar på vin och sprit bör ske på ett sådant sätt att alkoholbeskattningen inte släpar efter prisutvecklingen.

6.2 Övergång till alkoholsvagare drycker

Från nykterhetspolitisk synpunkt är det angeläget att konsumtionen förskjuts från alkoholstarkare drycker till svagare. Alkoholbeskattningen bör därför utformas så att den mer konsekvent än som nu sker utgår från alkoholhalt. Ett lättvin i något högre prisklass, som knappast torde inhandlas i berusningssyfte, belastas i dag med högre alkoholskatt per cl ren alkohol än t.o.m. brännvin.

Vad som är oroande är den ökade konsumtionen av starköl. I detta sam-

manhang vill vi därför föreslå att det införs en ny skatteklass för svagare starköl med en alkoholhalt på högst 3,6 procent. En motsvarande lägre alkoholbeskattning på detta öl kan leda till en betydande minskning av alkoholkonsumtionen.

Mot. 1989/90
So226

7. Vård av alkoholmissbrukare

Ju tidigare stöd-, vård- eller behandlingsinsatserna kan ske, desto bättre är givetvis möjligheten att nå goda resultat. Det är viktigt att tidiga symptom på alkoholskador upptäcks. Det kan ske vid läkarundersökningar och hälsokontroller. Självfallet bör resultaten från dessa användas för att stödja patienten, inte för att omgivningen skall rapportera risker för begynnande alkoholmissbruk.

Behandlingsresurserna är i dag främst koncentrerade till de hårdast drabbade, trots att möjligheten att rehabilitera ofta är små. För många i denna grupp krävs framför allt inackordering i skyddad miljö, sysselsättning och gemenskap.

Bristen på goda vårderbjudanden är särskilt stor för dem som befinner sig i tidiga skeden av missbrukskarriären, då "det sociala raset" och uppkomsten av svåra kroppsskador alltjämt skulle kunna förhindras. Behandlingsinsatserna måste därför inriktas på dem som fortfarande är rehabiliteringsbara och kvar i samhällsgemenskapen i den meningen att de har arbete och familj kvar.

Sammanlagningen av nykterhets-, barnavårds- och socialnämnderna har lett till att insatser för missbrukarna ofta kommit i kläm i konkurrensen med andra uppgifter. Socialtjänsten måste få mer tid över för sin "hårda kärna", för dem som inte kan ta för sig av egen kraft, som inte är så röststarka eller som annars riskerar att bli socialt utslagna. Det är dessa människor som främst behöver det kunnande och det engagemang som duktiga socialtjänstemän besitter.

Våra förslag om valfrihet inom barnomsorg, äldreomsorg m.m. skulle frigöra resurser för detta viktiga arbete.

Vi förordar också att LVM ersätts med en ny lag.

Vi har tidigare kritiserat det faktum att LVM-lagen inte ger några ordentliga möjligheter för ett tidigt och effektivt ingripande från myndigheters sida, varför åtgärder för det mesta inte leder till någon varaktig effekt. Dessutom sker ingripanden enligt den nuvarande lagen på ett alldeles för sent stadium.

Det primära i en ny lagstiftning måste vara frivilligheten i kombination med insatser av upptrappande karaktär. Tvångs-ingripande bör utgöra undantag. Familjens, vänners och arbetskamraters stöd är av grundläggande betydelse för möjligheterna att komma ur missbruket.

Vi föreslår att ingripande och behandling sker på tre nivåer:

- 1) frivilliga åtgärder inom ramen för socialtjänstlagens bestämmelser, 2) övervakning och andra föreskrifter som sociala nämnden ålägger missbrukaren, och som sista alternativ 3) frihetsberövande. Dessutom är det viktigt att en ny LVM-lag ger möjlighet till s.k. kontraktsvård och till längre sammanhängande vårdperioder.

Denna lag skall först och främst inrikta sig på de missbrukare som befinner sig i initialskedet av sitt missbruk och därför är mer benägna att komma ur det. För att dessa åtgärder skall ge ett gott resultat krävs ett fördjupat samarbete mellan polisen och de sociala myndigheterna. Det gäller självfallet också i fråga om återanpassning av före detta missbrukare till ett normalt liv.

Överhuvudtaget måste samarbetet mellan olika myndigheter intensifieras för att på så sätt uppnå bästa resultat. Det gäller, som redan nämnts, polis och sociala myndigheter, men också skola, kriminal- och narkotikavården och domstolarna. Vi vill också understryka vikten av att administrativt och byråkratiskt krångel i form av t.ex. gränsdragningar mellan myndigheter så mycket som möjligt undanröjs.

8. Narkotikapolitiken

Nästan varje dag får vi i Sverige läsa eller höra nya alarmerande siffror om det ökade narkotikamissbruket. Att den svenska narkotikapolitiken inte hinner med i den explosionsartade utvecklingen är klart för de flesta. Ett bevis för att narkotikalangare hela tiden är steget före är den nya inredrogen Ecstasy.

Ecstasy (eller MDMA – 3,4 metylendioximetaamfetamin) är en syntetisk drog som framställs i laboratorier. Från början användes den som ett aptitnedsättande medel. Så sent som på 1970-talet var drogen populär i USA hos psykoterapeuter. Det ansågs allmänt i dessa kretsar att MDMA var bra mot det mesta. 1985 förbjöds den av amerikanska myndigheter. Problemet är dock att man genom att modifiera molekylerna kan behålla de narkotiska effekterna, men komma runt förbudet genom att den kemiska sammansättningen hela tiden kan förändras. Därför benämns denna och liknande droger ofta "designed drugs" ("designade" droger). Tillverkarna och konsumenterna av dessa droger ligger hela tiden många steg för politikerna och lagstiftarna.

Detta är självfallet oerhört allvarligt, speciellt med tanke på Ecstasys fruktansvärda effekter. Dessa är många gånger värre än de som följer av heroinbruk. Skadorna till följd av bruk av Ecstasy är illamående, förändringar i blodtryck och hjärtfrekvens, kramp i ansiktsmusklerna och yrsel. Det allvarligaste är dock att man har funnit att obotliga hjärnskador uppträder även efter ett mycket kort missbruk.

Ecstasy sprids främst bland unga människor, ofta i kombination med besök på Acid-klubbar, dvs. ställen, främst i storstäder, som byter lokal hela tiden och där den speciella Acid-musiken spelas. Ungdomarna kommer ofta från ordnade förhållanden och utan kriminell bakgrund. De ser inte sitt bruk av Ecstasy, amfetamin eller kokain som ett missbruk, utan mer som ett sätt att umgås och ha roligt. Detta faktum, i kombination med drogens kemiska förändringsmöjligheter, gör att narkotikabekämpningen fått ytterligare en dimension, som gör arbetet svårare.

Regeringen bör därför snarast ge socialstyrelsen i uppdrag att prioritera den förteckning som fortlöpande förs över i Sverige förbjudna narkotiska preparat. Syftet med detta skall bl.a. vara att snabbare täcka in de s.k. designade drogerna.

Ett annat stort problem är crack. Denna drog är bland de absolut mest farliga och effekterna av missbruk är efter mycket kort tid oerhört allvarliga. Crack ligger bakom en stor del av det omfattande grova våldet i USA:s större städer. Crack finns redan i Sverige, även om missbruket än så länge är begränsat. Ansvariga myndigheter måste emellertid stå väl förberedda och dessutom ta lärdom av amerikanska erfarenheter.

Missbruket av narkotika skiljer sig på väsentliga punkter från alkoholmissbruk. För det första är narkotikans skadeverkningar betydligt mer allvarliga och svåra, ofta t.o.m. irreparabla. För det andra är det ofta omöjligt att hålla missbruk av narkotika på en "måttlig" nivå. För det tredje följs nästan alltid ett narkotikamissbruk av kriminalitet för att finansiera missbruket. En fjärde orsak till narkotikans förödande effekter är den mycket stora och snabba spridningen av HIV-smitta bland narkomanerna.

Ett problem som ofta kommer i skymundan är missbruket av benzodiazepiner och andra lugnande preparat. Även om dessa medel för de allra flesta är en verkningsfull och viktig medicin finns det ett omfattande dolt missbruk. Detta problem måste uppmärksammas.

9. Preventiva åtgärder

Åtgärder bör specifikt utformas för att minska rekryteringsunderlaget till narkotikan. För att snabbt nå utsatta personer, främst ungdomar, krävs ett omfattande uppsökande fältarbete. Skillnaden mellan missbruk av legala rusmedel som alkohol och illegala narkotiska preparat måste tydligt anges och definieras. När det gäller alkohol finns det en skillnad mellan "bruk" och "missbruk", där skillnaden beror på omfattningen och följderna av konsumtionen. All icke-medicinsk användning av narkotika måste emellertid ovillkorligen definieras som missbruk liksom innehav eller olaga befattning med narkotika.

För att göra en tidig upptäckt möjlig krävs flera åtgärder. En av dessa är att i varje kommun bilda arbetsgrupper, bestående av representanter för polis, sociala myndigheter, Hem och Skola, elevföreningar och så många andra aktiva föreningar som möjligt. Dessa grupper skall kontinuerligt följa narkotikafrågan och därmed kunna slå tillbaka gemensamt, när det ännu finns tid att göra något.

På länsnivå bör en motsvarande organisation byggas upp för att samordna narkotikabekämpningen så att inga ärenden "faller mellan stolarna".

Sådana åtgärder på lokal respektive regional nivå som syftar till samordning av insatserna är så viktiga att dessa bör prioriteras särskilt.

10. Åtgärder mot narkotikamissbruket

Några grundläggande krav på åtgärder överensstämmer självfallet med kampen mot alkoholmissbruk. Det är fråga om vikten av information och upplysning, inte minst bland ungdomar. Det är fråga om skydd för barn och ungdomar i utsatta miljöer och det är fråga om attitydförändringar.

Ett av skälen till att vi i Sverige har ett omfattande missbruk – och som bl a CAN:s senaste undersökning ger besked om – är det synsätt som kännetecknade 1960- och 1970-talen. Det var en "flumtid", då vissa former av nar-

kotikamissbruk ansågs mindre farliga och därför delvis acceptabla. Även om denna inställning har svängt under 1980-talet får vi under lång tid leva med sviterna från denna tid.

Mot. 1989/90
So226

Vi moderater var redan då kritiska till den förda narkotikapolitiken. Vi kan konstatera att vi gjorde en korrekt bedömning.

Samhället får inte nu upprepa de misstag som då begicks. Åtgärder mot narkotikamissbruket och narkotikahandeln måste ses ur två perspektiv. Den ena är den rent kriminalpolitiska, dvs. lagar och bestämmelser som förhindrar handel, missbruk o.dyl. Det andra är det rent sociala.

Vad gäller det förstnämnda perspektivet hänvisas till partimotionen "En ny narkotikapolitik".

Vad gäller det senare perspektivet är det främst två frågor som måste uppmärksammas. Det är dels åtgärder för att hjälpa och behandla narkotikamissbrukare, dels det preventiva arbetet.

11. Hjälp och stöd åt missbrukare

För de allra flesta tyngre narkotikamissbrukare är vård det enda sättet att komma ifrån missbruket. I annan motion föreslår vi att även eget bruk och innehav av narkotika skall kunna straffas med fängelse. Fängelsestraffet skall kombineras med vård, om detta bedöms vara det mest effektiva sättet att få den straffade att bryta sitt missbruk. För att denna strategi skall leda till resultat, och vara möjlig, krävs bl.a. att de sociala lagarna förändras så att myndigheterna åläggs att vidta nödvändiga åtgärder.

Vi har tidigare i denna motion föreslagit en ny LVM-lag. Denna lag och dess möjligheter till vård och åtgärder gäller självfallet även narkotikamissbrukare.

12. Stöd åt enskilda initiativ

Ideell verksamhet och enskilda vårdinitiativ utgör ett mycket viktigt och omistligt inslag i kampen mot alla former av drogmissbruk, alkohol- såväl som narkotikamissbruk. All erfarenhet visar att alternativa behandlingsformer och det engagemang som där kommer till uttryck bör stimuleras och uppvärderas.

Bristen i dagens system med åtgärder från socialtjänstens sida är utan tvekan de långa väntetiderna mellan beslut om åtgärder och till dess att åtgärderna kan verkställas. Detta förhållande kan leda till att den som är föremål för beslutade åtgärder kan mista motiveringen att bryta sitt missbruk.

Naturligtvis kan dessa fördröjningar i vårdkedjan bero på ineffektiv byråkrati, men också på otillräckliga resurser vad gäller t.ex. vårdplatser.

Även av detta skäl måste stat och kommun använda sig av enskilda ideella organisationer som med kort varsel kan erbjuda behandling.

Organisationer som LP-stiftelsen, Daytop, Narconon, Hassela, Länkrörelsen, AA (Anonyma Alkoholister), Frälsningsarmén m.fl. har olika bakgrund och skilda metoder. Men alla har gemensamt att de kan redovisa ett gott rehabiliteringsresultat. Så kommer t.ex. hela 60 procent av dem som behandlas enligt den s.k. Hazeldenmetoden (Minnesotametoden) ur sitt alkoholmissbruk.

13. Internationellt samarbete

Mot. 1989/90
So226

Drogmissbruket är i allra högsta grad ett internationellt problem. Moderata samlingspartiet har därför inom ramen för bl.a. International Democrat Union, där partier som innehar regeringsmakten i nyckelstater som Storbritannien, Canada, USA och Västtyskland ingår, initierat ett internationellt program för bekämpning av narkotikahandeln och -missbruket. Ett av kraven från moderat sida har varit upprättande av en antinarkotikabas för Europa, liknande den som redan finns i USA (den s.k EPIC).

Det är också angeläget att Sverige som nation initierar åtgärder i kampen mot främst det växande narkotikamissbruket. Den situation som uppstått i USA, där regelrätta gatustrider mellan rivaliserande narkotikalangare förekommer i de större städerna, visar hur situationen lätt kan spåra ur om inte kraftfulla åtgärder sätts in i tid. Inget talar för att Europa skulle undgå att möta denna utveckling om inte åtgärder sätts in i rätt tid.

Ett problem är skillnaderna i lagstiftningshänseende mellan de nordiska länderna. Inte minst är det bekymmersamt att Danmark intar en alltför positiv inställning till narkotikamissbruket. Vi vet att många ungdomar i södra Sverige prövar narkotika för första gången i Köpenhamn. Sverige bör därför ånyo ta upp detta problem inom ramen för det nordiska samarbetet. Målet måste vara en harmonisering av den nordiska lagstiftningen.

Inom ramen för Förenta Nationernas arbete bör Sverige arbeta för åtgärder som prioriterar biståndsinsatser för att underlätta den sociala och ekonomiska omställningen för personer som är beroende av narkotikahandeln, t.ex. bönder som sysslar med odling av kokabuskar i Colombia.

14. Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en sammanställning och värdering av alkohol- och drogmissbrukets medicinska, ekonomiska och sociala skadeverkningar med särskilt beaktande av barns och ungdomars situation i missbrukarhem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stärka familjen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans ansvar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information och upplysning om drogmissbrukets skadeverkningar,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en ny LVU-lag i enlighet med vad i motionen anförts,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beskattningen av alkoholhaltiga drycker,¹]

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om lägre skattesats för svagare starköl i enlighet med vad i motionen anförts,¹]

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vården av alkoholmissbrukare,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny lagstiftning om vård av missbrukare i enlighet med vad i motionen anförts,

Mot. 1989/90
So226

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förtecknandet av förbjudna narkotiska preparat,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kombination av straff och vårdinsatser,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokal och regional samordning av resurser för bekämpande av narkotikamissbruket,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anlåtande av ideella organisationer i vårdarbetet,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationellt samarbete.

Stockholm den 19 januari 1990

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Anders Björck (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Clarkson (m)

Rolf Dahlberg (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gunnar Hökmark (m)

Gullan Lindblad (m)

Bo Lundgren (m)

Arne Andersson (m)
i Ljung

Sonja Rembo (m)

